

HRDINOVÉ SUCHÝCH ZAHRAD

Přírodě blízké
zahradničení
bez zalévání

SIMONE KERNOVÁ

 GRADA

HRDINOVÉ SUCHÝCH ZAHRAD

SIMONE KERNOVÁ

HRDINOVÉ SUCHÝCH ZAHRAD

Přírodě blízké zahradničení bez zalévání

Grada Publishing

OBSAH

8 V DOBĚ KLIMATICKÉ ZMĚNY – HORKOMILNÉ ROSTLINY NA ZAHRADE

- 10 Globální oteplování
- 14 Ekologický význam rostlin pro klima
- 16 Poučení z přírodních lokalit
- 20 Mistrři přežití v extrémních podmínkách
- 22 Globální nebo lokální?
- 24 Vše je otázkou lokality
- 26 Jak bude vypadat zahrada budoucnosti?
.....

28 ZÁHONOVÁ INSPIRACE PRO SUCHÉ ZAHRADY

- 30 Préríjní záhony – pastva pro oči na
sklonku léta
- 34 Stepní záhony – suché, a přesto bujné
- 36 Gravel garden – naprostá klasika
- 40 Skalka, kamenné záhony a kvetoucí zdi
- 44 Středomořská zahrada – horká a kamenitá
- 48 SPECIÁL: Slunná terasa – zátěžový test
kontejnerových rostlin
- 50 Suché zastíněné záhony
- 54 Není růže jako růže
- 56 Předehra k domu
- 58 SPECIÁL: Kvetoucí krajina zelených
střech – vize nejen zítřka
- 60 Záhony pro (téměř) každé roční období
- 64 Hmyzí záhony
- 68 SPECIÁL: Zvířata vítána – milovníci
horka v přírodních zahradách
- 70 Výsevy – divoké a pestré
- 74 SPECIÁL: Pěstování zeleniny za sucha –
je to možné?

76 PRAXE A PÉČE – V PRŮBĚHU ROKU

- 78 Půda – musíme změnit způsob myšlení,
a to hned
- 82 Výsadba – reakce na klima
- 84 Výsevy – otázka stanoviště
- 86 Zahradničení pro inteligentní lenochy
.....

90 PORTRÉTY ROSTLIN – KEŘE, POLO- KEŘE, TRVALKY, TRAVINY A CIBULKY

- 92 Keře
- 96 Trvalky a polokeře
- 114 Traviny
- 120 Cibule a oddenky
.....

124 REJSTŘÍK

Obecná podstatná jména jsou v této knize zpravidla uváděna ve formě generického, tedy zobecňujícího maskulina – například zahradník místo zahradnice. Kniha je díky tomu čtivější. Prosíme o pochopení.

ZAHRADY SE MĚNÍ

Když jsem v 90. letech minulého století začala pracovat jako zahradnice, existovala ještě jasná „pravidla“. Člověk věděl, nebo si myslel, že ví, kdy je správná doba výsadby nebo kdy je čas půdu obdělávat – vždy v souvislosti s ročním obdobím. Na jaře býval díky májovému počasí nejdůležitějším měsícem pro práci s vegetací květen. Pokud jste ho propásli, nepoložili jste základní kámen pro celý zahradnický rok.

K aktivitám na zahradě jste se pak mohli vrátit až na podzim.

Dnes se velká část mé zahradnické praxe změnila. Jako krajinná architektka jsem se musela zejména v posledních pěti letech naučit přemýšlet jinak a úplně jinak musím organizovat i své zahradnické a stavební projekty. Klima se změnilo, měsíce na zahradě už nejsou stejné, jak si je všichni pamatujeme z minulých let. Jaro už nečeká s teplým a vlhkým počasím, tak důležitým pro růst rostlin. Už nedochází k pomalému přechodu ze zimy v jaro, udělá se náhle horko a navíc sucho. Pro výsevy nebo trvalkové výsadby je to bez dodatečné zálivky více než obtížné. Naopak – po nepřítli deštivém začátku roku přicházejí srážky zkraje léta, často velmi vydatné, což rostlinám obvykle neprospívá. A tak zbývá už jen podzim. Stává se z něj rozhodující období pro výsadbu – a také trvá mnohem déle než dřív. V minulosti se lidé snažili dokončit výsadbu nejpозději do za-

čátku listopadu. Dnes v klidu sázím keře i koncem listopadu a mám jistotu, že v zimě budou srážky – ať už déšť, sníh nebo vlhká mlha.

O tom, že to všechno přijde, se mezi odborníky diskutovalo už dlouho. Nikdo si to však nechtěl připustit a nikdo nečekal, že všechny tyto scénáře přijdou tak brzy. Zdálo se, že jde o modely daleké budoucnosti. Změny tu však jsou už nyní, rychleji, než se čekalo.

Pozoruji nejen mnou navržené zahrady, ale především přírodu. A v ní vidím ještě smutnější obrázek, protože o přírodu žádni zahradníci nepečují. Divoce rostoucí rostliny se musí s novými podmínkami vyrovnat samy. Obvykle to však nezvládnou, protože se vše děje příliš rychle. Například v otevřené krajině trpí velkým suchem především dřeviny a jehličnaté lesy se smrky a borovicemi.

Změna klimatu tedy dorazila i k vašemu prahu. Do budoucna se musíme na tuto skutečnost dívat realisticky, zejména co se týká pěstování rostlin, a podle toho navrhnout své zahrady a vybírat pro ně rostliny. Jen tak budou zahrady budoucnosti perspektivní a udržitelné i z dlouhodobého hlediska.

V DOBĚ KLIMATICKÉ ZMĚNY

— *horkomilné rostliny
na zahradě*

GLOBÁLNÍ OTEPLOVÁNÍ

Asi neexistuje sousloví, které by se v poslední době používalo v souvislosti s naší Zemí častěji než „změna klimatu“ – pokud pomineme úbytek biodiverzity nebo vyčerpání přírodních zdrojů.

Když se na tyto jevy podíváme blíže, zjistíme, že vše je vzájemně propojeno. Změna klimatu je globální problém, přesto se stále najdou lidé, kteří ji ze svého pohledu zpochybňují.

Jaká jsou fakta? Co se změnilo a jaké jsou příčiny tohoto vývoje? Od počátku industrializace jsme zaznamenali obrovský nárůst oxidu uhličitého (CO_2) a oxidu uhelnatého (CO).

Oba plyny vznikají při spalování fosilních pa-

liv, jako je ropa nebo uhlí – mimo jiné i kvůli celosvětovému nárůstu objemu dopravy, průmyslu a v konečném důsledku i kvůli našemu konzumnímu chování. Ke změně klimatu bohužel přispívá také zemědělství. Svou roli hrají i další plyny, například metan a vodní pára. Všechny tyto takzvané skleníkové plyny jsou hlavní příčinou klimatické změny a globálního růstu teploty. Tuto změnu, kterou vědci již dlouho pozorují a předpovídají, lze dnes jen stěží popřít. Proto stále více lidí vychází do ulic, aby se zasadili o Zemi, na níž bude stát za to žít i v budoucnu.

ZMĚNY NA NAŠEM PRAHU

Sledujeme-li vývoj, je nárůst teploty klimatu obzvláště patrný v extrémních oblastech, jako jsou arktické šířky. Dramatická změna se však odehrává i na našem prahu. Ovlivňuje naši krajinu, zemědělství a lesnictví, a dokonce i naše zahrady. Pokud chceme mít udržitelnou, ekologicky smysluplnou a zároveň nenáročnou zahradu, musíme tento aspekt do budoucna jednoduše zohlednit. Život zahradníka se mění.

EXTRÉMNÍ POČASÍ — HORKA A PŘÍVALOVÉ DEŠTĚ

Počasi samozřejmě dělalo naschvály i v minulosti. Vždy se tu a tam vyskytla horká léta nebo průtrže mračen. Již několik desetiletí se však

V půdě bez vegetace vznikají vlivem horka a sucha trhliny.

V létě může silná oblačnost způsobit lokální srážky, které jsou často přívalem.

objevuje vzorec, který naznačuje dopady změny klimatu dokonce i u nás ve střední Evropě. Na jaře tak přibývá velmi teplých období téměř beze srážek. Dříve náladový duben nebo veselý květen jsou často horké a suché. Jelikož se však jedná o začátek vegetačního období a důležitou počáteční růstovou fází pro mnoho rostlin, ovlivňuje to jejich vývoj.

RYCHLÝ ZAČÁTEK ROKU S NÁSLEDKY

Povlovný přechod ze zimy do jara se již nedostavuje, následkem čehož růst rostlin doslova exploduje. Trvalky vyraší rychle a brzy, zatímco mnoho rostlin kvetoucích brzy na jaře, jako například krokusy, se kvůli příliš teplému počasí rychle zase stáhne. Pozdní tulipány kvetou společně s rostlinami, které se obvykle objevují později. Vznikají tak kombinace květů, které dříve neexistovaly.

Pozdní mrazy mají dramatičtější účinek. Trpí jimi zejména dřeviny. Také u nich se dříve

tvoří listy nebo dříve kvetou. Pokud teploty opět klesnou, což se může stát, mladé výhonky umrznou. To může vést až k úplnému úhynu menších dřevin. V případě ovocných a bobulovitých rostlin se přidávají také vysoké hospodářské ztráty.

ZMĚNA ROZLOŽENÍ SRÁŽEK

Středoevropské léto posledních let se nemuselo nutně vyznačovat pouze intenzivním horkem a suchem, ale také dlouhými obdobími špatného počasí s deštěmi. Jak to do sebe zapadá? Přesně to je ta změna.

V minulosti se vždy střídal výběžek nižšího tlaku z Atlantiku bohatý na srážky s tlakovou výší přinášející pěkné počasí. Toto střídání tepla a srážek zajišťuje zdravý růst našich rostlin a většina z nich ho také potřebuje. Střídání tlakové výše a tlakové níže je však v posledních letech stále méně časté a rozsáhlé meteorologické systémy nad regionem zůstávají stabilní.

Hloh zmatený klimatem: květy a plody na keři zároveň.

Výsledkem je, že v jedné oblasti je horko a sucho a v jiných se po delší dobu vyskytují přívalové deště. Sušší je dokonce i zima, která dříve spolehlivě přinášela srážky v podobě sněhu. Celkově vzato lze ve střední a také v jižní Evropě pozorovat ve všech ročních obdobích silnou tendenci k poklesu srážek.

ODPOVĚDNOST ZA VODNÍ ZDROJE

Voda je prostě elixír života. Její význam roste, protože je stále vzácnější. Bez vody není možný život. Přesto jsou na Zemi oblasti, jako jsou pouště, stepi nebo krasové oblasti střední Evropy, kde byl vody z různých důvodů vždy nedostatek. A tam se živé bytosti a rostliny přizpůsobily nedostatku vody pomocí určitých strategií. Tato kniha je právě o takových rostlinách.

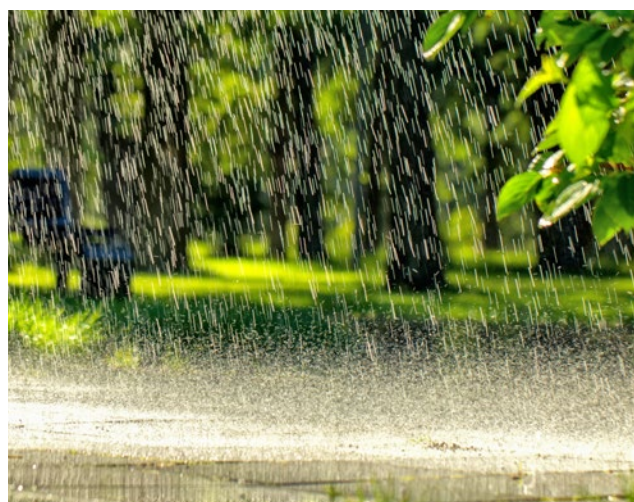
NENÍ VODA JAKO VODA — VYSOKÁ KVALITA PODZEMNÍCH VOD

O věcech, na které jsme zvyklí a kterých máme zdánlivě dostatek, málokdy přemýšlíme. Prostě tu jsou. Jenže teď se něco mění. Voda z vodovodu, tedy voda, která pohodlně zásobuje téměř všechny domácnosti ve střední Evropě, je pitná voda potravinářské jakosti – je velmi

kvalitní. Většinou se získává z hlubokých vrtů ve formě podzemní vody. Málokdy si uvědomujeme, že zdroje této vody se mohou vyčerpat. Stačí jen otočit kohoutkem a máme ji dostatek. Tuto vzácnou vodu však nepoužíváme pouze k uhašení žízně, ale i k mnoha dalším činnostem, jako je úklid, splachování toalet, mytí aut a dokonce i k zalévání zahrad. Když se podíváme do jiných oblastí světa, rychle zjistíme, v jak komfortní situaci žijeme. Přesto, nebo právě proto, musíme do budoucna přijít s jiným konceptem, abychom dlouhodobě používali vodu nejvyšší kvality k tomu, k čemu je určena – k pití.

DEŠŤOVÁ VODA — A JAK BYCHOM S NÍ MĚLI ZACHÁZET

Dešťová voda je vzácná a měli bychom ji využívat moudře. Aby se nakonec mohla vrátit do podzemních vod, musí mít možnost se vsáknout. Proto by na zahradě mělo být co nejméně neprodyšných ploch. V osázených oblastech to funguje automaticky. Ale i na příjezdových cestách ke garážím nebo na chodnících se voda může při použití vhodné technologie a vhodných materiálů vsakovat přímo na místě bez toho, aniž by odtékala, a sice díky šterkovým povrchům nebo takzvané průsakové dlažbě. V mnoha obcích je to dnes již povinné. Prvním

Přívalové deště v létě jsou stále častější.